

56 . București | Punct: Calea Victoriei, nr. 37 B - fundațiile Hanului Filaret | Anul: 2004

Anul: 2004

Cod RAN: 179132.55

Perioade: Evul Mediu, Perioada modernă

Epoci: Epoca medievală timpurie, Evul Mediu, Perioada modernă

Categoriile sit: Civil, Domestic

Autori: Gheorghe Mănușu-Adameșteanu, Monica Mărgineanu-Cârstoiu

Instituții: Muzeul Municipiului București, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București

Raport

La începutul anului 2004, au fost reluate lucrările arheologice de salvare pe amplasamentul din București, Calea Victoriei nr. 37 B: cu această ocazie au fost dezvelite mai multe segmente de ziduri din cărămidă, anterioare Teatrului Național, ce par să aparțină Hanului Filaret.

În camera A, în colțul de SE, au fost descoperite fundațiile a două ziduri (Z1, spre N, cu o lungime de 1,67 m, și Z2, spre V, cu o lungime de 1,15 m), perpendiculare (dimensiuni cărămizi 23?11,5?3,5 cm), groase de 0,56 m, tăiate de latura de S a fundației porticulului de intrare. Toată ceramica descoperită aici se datează larg în sec. XVIII-XIX.

În camerele 21 și 22, aflate în vecinătatea laturii de N a Teatrului Național, a fost surprinsă o încăpere din care se păstrează trei laturi; în construcția zidurilor au fost utilizate cărămizi de trei dimensiuni (2,35?0,11?0,35 m; 0,23?1,15?0,03 m; 0,23?0,11?0,03 m). Stratigrafic, această structură precede Teatrul Național, putând fi atribuită sec. XVIII-XIX. Descoperirile arheologice din camera 21 se limitează la fragmente ceramice din sec. XVIII-XIX.

Cele două complexe din zidărie se află nu departe de zidurile atribuite Hanului Filaret; datarea lor în sec. XVIII-XIX poate fi un argument în sprijinul apartenenței lor la amenajări ale hanului.

Precizări în legătură cu construcția și compartimentarea acestuia sperăm să ne ofere lucrările ce s-au desfășurat în zona de NE a amplasamentului, în perioada 16 august-6 septembrie 2004: suprafața cercetată a fost "delimitată", spre E, de un post de transformare a energiei electrice și spre V, de o rețea de cabluri de înaltă tensiune. După îndepărtarea asfaltului și a unei plăci de beton, s-a trasat o casetă cu o lungime de 16 m (orientată N-S) și cu o lățime de 4,5 m (de la E spre V); această suprafață a fost împărțită în patru carouri (de 4?4,5 m), numerotate de la S spre N.

În caroul 1, la -2,1 m, față de nivelul asfaltului, a fost reperată coama unui zid din cărămidă (B), dispus paralel (la cca. 2,5 m, spre E) cu zidul dezvelit în primăvara anului 2004. Cercetarea acestor ziduri intermediare (cu grosimea de numai 0,25-0,3 m) a fost împiedicată de rețeaua de cabluri de înaltă tensiune, al căror traseu suprapune perfect pe cel al zidurilor menționate și care în momentul "pozării" a contribuit la demantelarea zidurilor.

Faza probabil cea mai veche a zidurilor dezvelite de săpăturile arheologice este reprezentată de un zid lung de 3 m (A), aflat la 4 m sub cota 0.00 (cotă care reprezintă nivelul Căii Victoriei, considerat în dreptul amplasamentului fostului teatru). Limitele laterale actuale ale acestui element, despre care se poate presupune că reprezintă vestigiile unei pivnițe, par să se întoarcă spre V. Fundația, adâncă de 2 m, este realizată din cărămidă legată cu mortar. Date fiind informațiile stratigrafice descifrabile pe malul sudic al săpăturii, este posibil ca o porțiune de cca. 0,5-0,6 m din acest element, la partea sa superioară, să reprezinte elevația edificiului.

Fragmentul de construcție este suprapus de un zid dezvelit pe o lungime de cca. 13 m; acesta reprezintă o fundație, aparent formată din trei tronsoane fracturată de tasările inegale în trei aparente tronsoane. Se pot

observa, la cele două capete corespunzătoare limitei casei arheologice, pe porțiuni de cca. 1,5 m (la N), respectiv 0,7 m (spre S), tălpi de cărămidă formate din patru-cinci asize la N și în jur de trei asize la S. Pe o porțiune lungă de aprox. 2,4 m deasupra fundației vechi (A) și suprapunând-o aproape în totalitate, se observă o talpă analogă din cărămidă. Două ziduri de compartimentare (B, B' cu grosimi 0,3 m și 0,34 m), delimitează împreună cu o succesiune de încăperi a căror lățime nu depășea 2,4 m. Între aceste ziduri se pot observa trei tronsoane de ziduri (de la S la N notate a, b și c). Grosimea acestor ziduri este de 0,43, 0,44, respectiv 0,43 m. Între fragmentele a și b se află un strat de cărămizi dispuse pe cant, așezate pe un pat de mortar, legate cu mortar, reprezentând mărturia probabilă a unui pavaj; urmele acestuia suprapun parțial traseul zidului B. Zidurile (b) și (c) reprezintă limitele laterale ale încăperii de subsol A-A', așa cum s-a putut observa dintr-un mic sondaj arheologic realizat adiacent zidului (b).

În zona nordică a suprafeței degajate, în apropierea colțului zidului a fost descoperit un pilot orizontal din lemn care a aparținut probabil sistemului de consolidarea terenului

Din păcate, construirea unui punct de transformare a energiei electrice, în perioada anilor '70, a contribuit la distrugerea fundațiilor hanului aflate spre E (zidurile de beton au coborât până la cca. -8-10 m). În această situație, nivelările și lucrările efectuate pentru amenajarea postului și pentru "pozarea" cablurilor de înaltă tensiune au afectat întreaga suprafață cercetată, unde nu s-a mai păstrat nimic din structurile hanului.

De menționat că, spre V, zidurile hanului au fost demantelate cu prilejul amenajărilor pregătitoare ale amplasamentului în vederea construirii Teatrului Național.

Cu excepția unor fragmente de vase din sticlă, materialul arheologic este reprezentat, în exclusivitate de ceramică. Toate descoperirile provin din condiții nestratigrafice, întrucât intervențiile moderne și pregătirea terenului pentru ridicarea Teatrului Național au bulversat straturile de cultură din suprafața pe care am putut-o cerceta. Se remarcă, totuși, câteva profile complete de vase și două recipiente care au fost întregite în cadrul laboratoarelor Muzeului Municipiului București: o oală cu toartă și o oală de noapte.

Ceramica descoperită la Hanul Filaret are analogii printre descoperirile din sec. XVIII-XIX din alte puncte de pe teritoriul orașului București. Acestea apar, în general, în depozite închise, situație ce asigură o încadrare cronologică foarte bună. Rămânând printre descoperirile recente făcute la hanurile bucureștene putem aminti pe cele de la Hanurile Constantin Vodă1 și Stavropoleos2.

În final, coroborarea informației documentare cu firavele rezultate ale cercetării arheologice, ne permite formularea unor puncte de vedere în legătură cu Hanul Filaret.

- La sfârșitul sec. al XVIII-lea, pe proprietăților boierilor Brezoieni, a fost ridicat Hanul Filaret, numit după unul dintre cei doi mitropoliți care au purtat acest nume: Filaret I (1753-1760) și Filaret II (1792-1793).

- Se afirmă că era un han mic, cu odăi de găzduit călătorii, unde trăgeau mai ales ungurii și nemții, dar nu există nici un fel de document publicat care să susțină aceste afirmații. Pe baza descoperirilor arheologice se poate presupune că hanul era format din mai multe corpuri de clădiri - una reperată în cursul cercetărilor arheologice din cursul anului 1999 și alta, care pare să fie distinctă, dezvelită parțial în lunile august-septembrie, anul 2004. Cu ocazia diferitelor lucrări edilitare efectuate anterior în zonă, s-a putut observa că hanul avea fundații foarte groase care fuseseră construite chiar lângă bârnela Podului Mogoșoaiei. De asemenea trebuie amintite și tronsoanele de ziduri reperate pe locul actualului Teatru Național. Toate aceste construcții, ca și solicitarea, într-un document de epocă, prin care ca veniturile sale să fie donate pentru îngrijirea ciurmaților, constituie argumente care contrazic ipoteza unui han mic.

- Afectat de cutremurul din anul 1838, el mai funcționa la 1841-1842 Hotărârea domnitorului Gheorghe Bibescu, din 31 iulie 1843, de alcătuire a unei comisii care să se îngrijească pentru clădirea unei Săli de teatru "pe acel loc al Hanului Filaret", consemnează momentul în care hanul a fost demolat

- Un alt han, care purta tot numele Filaret, se afla între strada Colței și biserica și Hanul Sf. Gheorghe cel Nou: "mergând drept pe ulița Colții spre Sf. Gheorghe cel Nou, era pe timpii aceia (înaintea focului de la 1847) o piață triunghiulară din care își lua începutul trei ulițe: una ducea spre Bărăție, alta către hanul lui

Filaret și cea din urmă se îndrepta către pescăria veche din mahalaua Scaunelor"3. Aceasta este singura mențiune a celui de-al doilea han Filaret.

Note

- 1. Păunescu 2002, p. 79-94.
- 2. Mănucu-Adameșteanu, Monica Mărgineanu Cârstoiu, Ingrid Poll, B. Constantinescu 2000, p. 5-48.
- 3. Filimon 1990, p. 59.

Informații suplimentare online

[Raportul 3081 din cronica.cimec.ro](http://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://mapserver.cimec.ro)
